

Ondermijnende criminaliteit: een avondseminar

Edward van der Torre.

Ondermijnende misdaad is een groot en reëel maatschappelijk probleem in heel ons land. Het blijft niet beperkt tot Rotterdam of Amsterdam, of tot kwetsbare wijken in grote steden. Slimme criminele profiteurs schieten elkaar niet dood, maar gedragen zich voorbeeldig en knopen relaties aan, ook met personen uit het lokaal bestuur.

Ze opereren ook op afgelegen plaatsen die voor hen gunstig zijn, zoals plattelandsgemeenten met leegstaande stallen en schuren: ideaal voor drugsproductie en weinig politie. Of middelgrote gemeenten met een kwetsbare binnenstad, met leegstand en met weinig publieke voorzieningen. Daar vallen vergunningaanvragen sneller in goede aarde. Het resulteerde bijvoorbeeld te vaak in riante dubieuze indoorsportfaciliteiten. Als burgemeesters of wethouders hun rug recht houden tegenover (investerende) criminelen, dan kunnen ze het mikpunt worden van geweld of bedreigingen. Op dit punt is geen ruimte voor naïviteit. Ondermijning is niet alleen een landelijk probleem, maar ook een lastig vraagstuk. Ondermijnende misdaad is namelijk ook 'gewoon' zware misdaad, en dus maken geweld en corruptie deel uit van de criminele *toolkit*. Er zijn ook raadsleden en wethouders die in de invloedssfeer vallen van criminelen.

Topprioriteit voor de komende dertig jaar!?

Het belangrijkste ondermijnende aspect van georganiseerde misdaad is wellicht dat het te vaak loont. De pakkanen en strafmaat zijn (nog te) klein in relatie tot de financiële opbrengsten. Goed georganiseerde criminaliteit levert veel geld op. Het verhaal van een Tilburgse spijtoptant opende, zo nodig, de ogen voor de enorme omzet van hennep telers. De jaarlijkse omzet van deze criminele beroepsgroep wordt alleen al in Tilburg geschat op 800 miljoen per jaar. Dat is vergelijkbaar met de gemeentebegroting van Tilburg. In kwetsbare wijken of buurten is waarschijnlijk meer misdaadgeld aanwezig dan legaal geld. Zelfs (en juist) in 'Vogelaarwijken' bedraagt het criminele netto jaarproduct honderden miljoenen op jaarbasis, en waarschijnlijk meer (Tops en Van der Torre, 2014).

In financiële termen leidt dit tot een omkering van de machtsverhoudingen: criminelen beschikken over meer budget dan de organisaties van het veiligheidsnetwerk die geacht worden tegen hen op te treden. Hier zou vooral de Tweede Kamer eens goed (en beter) over na moeten denken, bijvoorbeeld ook in het kader van bezuinigingen bij het OM.

De overheid dient, van lokaal bestuur tot minister, een vuist te maken tegen de omvangrijke en bedreigende georganiseerde misdaad in Nederland. In de afgelopen dertig jaar kregen criminelen te veel ruimte en die hebben ze benut. Om dit serieus aan te kunnen pakken, is het waarschijnlijk niet overdreven om ondermijnende criminaliteit te betitelen als topprioriteit voor de komende dertig

jaar. Niet alleen voor portefeuillehouders of uitvoerende specialisten, maar voor elke lijn-chef bij de politie, vooral alle burgemeesters, voor het OM en voor het kabinet.

Criminaliteitsbestrijding: ook een lokale en maatschappelijke opdracht

De bestrijding van ondermijnende criminaliteit is een belangrijke opdracht voor het lokaal bestuur. Burgemeesters en gemeenten krijgen heel direct te maken met deze misdaad: op vervallen vakantieparken, op bedrijventerreinen, op de vastgoedmarkt, in de detailhandel, bij vergunningaanvragen, bij de sponsoring van lokaal voorstaande sportclubs en via ondernemers of burgers die klagen over valse concurrentie, over criminele patsers of over schier onaantastbaren. Wie denkt dat er per definitie spanning bestaat tussen justitieel politiewerk en lokaal politiewerk, miskent de harde en omvangrijke lokale realiteit van georganiseerde misdaad. Op lokaal niveau is, onder burgemeesters en gemeentelijke veiligheidsambtenaren, de behoefte aan betekenisvolle criminaliteitsbestrijding en opsporing voelbaar. De tijd van Bromsnor is voorbij.

Ondermijnende criminaliteit is aanjager van maatschappelijke problemen. Zij leidt namelijk tot aantasting van positief beleid, bijvoorbeeld ten aanzien van onderwijs of (arbeids-)participatie. Waarom leren en werken voor 1.000 euro per maand? Ondermijnende criminaliteit creëert alternatieve normen: misdaadgeld is acceptabel en meer dan dat. Ondermijnende criminaliteit is op allerlei manieren vertakt en verbonden met het alledaagse leven. Er is sprake van een continuüm met aan het ene einde de harde criminele onderwereld en aan de andere kant de normale bovenwereld. Daartussen bestaan allerlei tussenvormen, die variëren van bewust wegstijgen via een graantje meepikken tot aan het verlenen van hand- en spandiensten.

Criminaliteitsbestrijding: nieuw elan

Criminaliteitsbestrijding staat op de agenda, zowel bij (de vorming van) de Nationale Politie als in het lokaal bestuur. Bij de inrichting van de politie wordt op districtsniveau voorzien in een districtsrecherche en in flexibele capaciteit. Er kondigt zich een belangrijke opdracht aan. Het functioneren van de districtsrecherche dient niet langer sterk te worden gericht op aangiftedelicten, maar ook én beduidend meer op groepen en (rechts)personen die met misdaad het lokale politiek-maatschappelijke systeem aantasten.

Vanaf 2008 zijn, in het kader van het programma

Seminar Ondernijning

13 oktober 2015

« waakzaam en dienstbaar »

Uitnodiging

De Politieacademie organiseert in samenwerking met het Tijdschrift voor de Politie op 13 oktober een avondseminar Ondernijning.

Het seminar vindt plaats op de Concernlocatie van de Politieacademie in Apeldoorn. Het doel van deze avond is meer inzicht te krijgen in de verschijningsvormen van ondernijning en de verschillende invalshoeken bij bestrijding door het (lokale) openbaar bestuur, veiligheidspartners en politie.

Er zijn inleidingen door prof. dr. **Pieter Tops** (Politieacademie en Universiteit Tilburg), **Roger Bos** (hoofdofficier van justitie Limburg), **Wilbert Paulissen**, hoofd Nationale Recherche en **Jan Hamming**, burgemeester van Heusden.

Daarnaast kunt u keuze maken uit verschillende workshops, waaronder:

- Drie gemeenten (Amsterdam, Rotterdam en Tilburg) over hun rol in de aanpak van ondernijnde criminaliteit
- NCO-NCW over ondernemers en 'hun' gevolgen van ondernijning
- Het RIEC Brabant en de Politieacademie over het maken van een ondernijningsbeeld met alle regionale veiligheidspartners aan tafel
- De wetenschap over ondernijning
- De kwetsbaarheid van het lokale bestuur voor geld en invloed uit de 'onderwereld'
- Een inleiding bestuursrecht met praktische voorbeelden over (woon)overlast, huurrecht, huisjesmelkers, anti-social behaviour

Programma

Het definitieve programma met inleiders en alle workshops kunt u vinden op www.politieacademie.nl/congressen.

Bij aankomst op de avond van het seminar kunt u een keuze maken welke twee workshops u wilt volgen. Daarbij geldt vol = vol. De avond start met een warme maaltijd tussen 17.00 en 18.00 uur. Het programma loopt van 18.00 tot 21.00 uur en wordt afgesloten met een netwerkborrel tot 21.30 uur.

Aanmelden

Deelname aan het seminar is kosteloos. U kunt zich aanmelden via www.politieacademie.nl/congressen. Een week voorafgaand aan het seminar ontvangt u het precieze programma, een definitieve bevestiging en routebeschrijving. Bij vragen mail naar congres@politieacademie.nl of bel met 055-5397497.

Graag tot ziens op 13 oktober a.s. op de Politieacademie in Apeldoorn!

'Bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad', Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) ingericht. Het past bij de bestuurlijke erkenning van de ondernijnde effecten van georganiseerde misdaad. De RIEC's maken een integrale aanpak van georganiseerde misdaad mogelijk: niet alleen opsporing, maar ook bestuursrechtelijke of fiscale interventies. RIEC's blijken een nuttige aanjager te kunnen zijn van criminaliteitsbestrijding.

Er bestaan op regionaal niveau integrale stuurploegen, met naast de klassieke driehoekpartners het RIEC en de Belastingdienst aan tafel. Die stuurploegen nemen op casusniveau besluiten over de projectmatige aanpak van

georganiseerde misdaad. In het nog niet eens zo grijze verleden was georganiseerde misdaad voor veel burgemeesters een lastige realiteit die vanuit de lokale driehoek moeilijk kon worden aangepakt. Meer en meer burgemeesters onderkennen de waarde van dit soort lokale integrale repressie.

En gemeenten zelf? Die brengen steeds meer toezichthouders en handhavers op straat, die bij controles en surveillance op tal van indicaties van georganiseerde misdaad stuiten. Aan de gemeentelijke balies en bij gemeentelijke diensten (bijvoorbeeld economische zaken), kloppen criminelen aan die gebruik wensen te maken van gemeentelijke diensten. De *awareness* van gemeentelijke uitvoerders voor signalen over mogelijke georganiseerde misdaad is belangrijk. Alleen als zij signaleren, dan kunnen beleidsambtenaren en bestuurders actie ondernemen. Er worden inspanningen geleverd (o.a. trainingen) om deze *awareness* te vergroten.

Weten wat er speelt: ondernijningsbeelden en concrete dossiers

Om gestalte te kunnen geven aan criminaliteitsbestrijding is het belangrijk dat er lokaal een goed zicht is op de aard en omvang van de georganiseerde of ondernijnde misdaad. Dit wordt in beeld gebracht door zogenoemde Bestuurlijke Criminaliteitsbeeldanalyses (BCBA's) of Ondernijningsbeelden. De BCBA's of Ondernijningsbeelden worden opgesteld door het RIEC in samenwerking met de vijfhoekpartners: politie, OM, gemeenten en Belastingdienst. Er wordt gezocht naar de meest geëigende werkwijze. De meeste overtuigingskracht en invloed lijken analyses te hebben die arbeidsintensieve fenomeenanalyses koppelen aan nauwkeurige en concrete dossiers ('signaal-dossiers') over personen, groepen, rechtspersonen en locaties. Die concrete informatie helpt om prioriteiten te stellen en om vervolgens door te pakken. Sommige criminele kopstukken die zich tot voor enkele jaren onaantastbaar waanden, hebben frequent crisisoverleg ingelast met hun advocaten (niet alleen strafrecht, maar ook bestuursrecht), omdat hun criminele hoofdactiviteiten (o.a. drugs) en vastgoedportefeuille over verschillende schijven worden aangepakt.

Geloofwaardige analyses en concrete dossiers verbeteren de besluitvorming over misdaadbestrijding en committeren het lokaal bestuur. De mogelijkheden om de misdaadbestrijding af te stemmen op lokale situatie groeien. Het is voor politie en OM wel 'wennen' dat burgemeesters en het RIEC op basis van degelijke informatie invloed uitoefenen op de inzet van justitiële politiecapaciteit.

Een goed moment voor een seminar

Het is al met al een goed moment om op 13 oktober, op een gratis toegankelijk avondseminar op de Politieacademie, de balans op te maken in een professioneel debat. De bovenstaande thema's en vraagpunten keren terug in het programma. <<